

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

50 års jubilæum for fuglereservatet Store Vrøj ved Saltbækvig

Det startede med en anskudt and og en sur kone og er endt med et fuglereservat, som blandt andet har budt på hvidkronet stenpikker. Læs her, hvordan et fuglereservat blev født og plejes.

Store Vrøj og Krageøen er et 101 ha stort strandvoldssystem, der afgrænser Saltbækvig ud mod Sejrbugten. Mellem strandvoldene, der er bevoksede med overdrevsplanter, er der laguner omkranset af tagrør.

I oktober 1965 købte min morfar, Poul Tholstrup arealet af Kalundborg Kommune for 200.000 kr. med henblik på at etablere et privat fuglereservat. To år senere blev arealet overdraget til en selvejende fond ved navn Poul Tholstrups Fond.

Fonden har til formål at opretholde ejendommen Store Vrøj som naturejendom først og fremmest til brug som fuglereservat til ornitologisk forskning, herunder ringmærkning af fugle, men også botaniske og andre økologiske studier. Ifølge vedtægterne for fonden udpeger Fugleværnsfonden et medlem til fondsbestyrelsen.

Store projekter

Kort efter oprettelsen af fonden startede Poul Tholstrup en række ringmærkningsprojekter. Der blev sat større gravearbejder i gang for at lave rævesikre øer til ynglende fugle, og der blev etableret to fuglefjelde med henblik

på at tiltrække ynglende tejster og rider. Der var dog ingen af projekterne, der var særlig succesfulde.

Uanset udfaldet på tidligere projekter holdt min morfar sig aldrig tilbage.

Der blev lavet forsøg med at dyrke majs til gæs, etablere en lund af udgåede træer til skarver, plantet anden skov samt pumpet vand op til udtørrede lavninger. Desværre viste fuglene sig heller ikke særlig samarbejdsvillige overfor disse tiltag, og i dag har natursynet ændret sig, så mange af disse projekter anses for outdatede.

Fuglelivet

I virkeligheden fungerer Store Vrøj og Alleshavebugten især som rasteplass for vadefugle og i mindre grad som en ynglelokalitet for eng- og overdrevsfugle. Thorvald Frølich, som i mange år repræsenterede Fugleværnsfonden i bestyrelsen, påviste, at Alleshavebugten er Østdanmarks største fældningsplads for klyder, som i nogle år når et antal på ca. 400 individer.

De fleste vadefugle yngler på Saltbækvigs arealer syd for Store Vrøj, primært på nogle småøer ude i selve Saltbækvig. Også dværgterne og fjordterne yngler her og søger føde ud fra Store Vrøj, da selve Saltbækvig er fattig på fødekilder på grund af alger i brakvandet.

På en typisk dag i slutningen af juli kan man ud over klyderne se pæne tal af almindelig ryle, storspove, lille kobbersneppe, islandsk ryle, krumnæbbet ryle, vibe, rødben, sortklire, hvidklire, strandhjejle og strandskade samt være heldig at finde fx dværgryle, sandløber, kærløber, odinshane og rovterne.

Sortklire, Store Vrøj. Foto: Niels Poul Dreyer

I lagunerne mellem strandvoldene finder man ofte tinksmed, svaleklire og nogle gange temmincksryle. I de senere år har havørn forsøgt at yngle ved Saltbækvig, og de ses tit i området.

Klyde yngler på Saltbækvigs arealer syd for Store Vrøj, primært på nogle småøer ude i selve Saltbækvig. Foto: Niels Poul Dreyer

Ud over bestyrelsesmedlemmerne selv, følges fuglelivet i området af DOF's caretakere, hvor især Jette Reeh, Steen Flex og Rune Tjørnlev har været flittige til at indrapportere til DOFbasen.

Fredningen af 1992 og fredningssagen 2007-2013

Poul Tholstrup var tidligere jæger, men da hans kone Ketty kom med på en jagt og så en anskydning af en and, fik han at vide, at det var slut med at komme hjem med ænder til aftensmaden.

På den måde blev min morfar fuglebeskytter. Det var ham således magtpåliggende at få forbudt jagten i Alleshavebugten, da Danmarks Naturfredningsforening (DN) rejste fredningssag i slutningen af 1980'erne. Det var også en mærkesag for Poul Tholstrup, at området forblev lukket for offentlig adgang, hvilket han selv håndhævede med ihærdighed. Begge ønsker blev opfyldt ved fredningen i 1992, idet der samtidig blev oprettet et vildtreservat på søterritoriet.

I 2007 rejste DN et ændringsforslag til fredningen af 1992, som indbefattede krav om offentlig adgang. Af velbegrunderet frygt for, at folk ikke kunne styre deres løse hunde, og at færdslen i det hele taget ville skade fuglelivet, besluttede fondsbestyrelsen at gå imod forslaget sammen med de øvrige lodsejere.

Fredningsnævnet gav i 2011 DN medhold i ønsket om offentlig adgang, men Overfredningsnævnet omstødte to år senere fredningsnævnets kendelse. Hvis forløbet havde været anderledes, kan man godt forestille sig, at man kunne være blevet enige om at etablere et par fugleskjul ved Alleshavebugten. Om det sker i fremtiden, vil tiden vise.

Hvidkronet stenpikker, Vrøj 30. juni 2010. Foto: Niels Poul Dreyer

Mens diskussionen om offentlig adgang var på det højeste, dukkede en hvidkronet stenpikker op på Vrøj den 30. juni 2010. Her fik vi afprøvet et alternativt koncept til fri adgang ved at tilbyde guidede ture ind i det lukkede område. På den måde fik ca. 300 fuglefolk set fuglen over to forskellige turdage. Siden har der været arrangeret et antal ekskursioner hvert år til Store Vrøj, så særlig interesserede kan nyde områdets fine natur.

Fuglefolk observerer hvidkronet stenpikker på Store Vrøj. Foto: Niels Poul Dreyer

Pleje af arealet

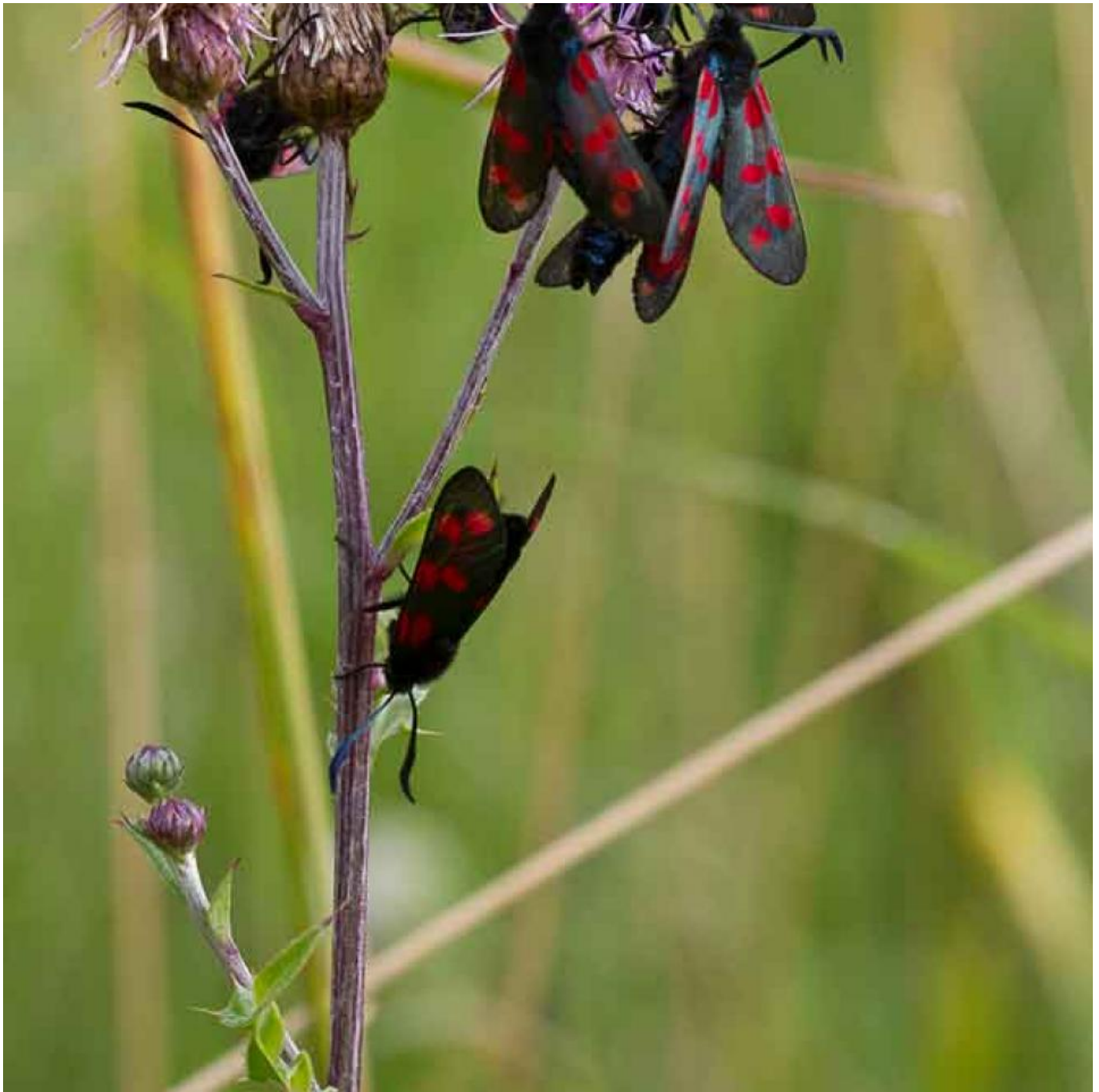
Strandoverdrev skal som bekendt græsses eller slås, hvis de ikke skal gro til med høj vegetation. På Store Vrøj bredte hybenrose, gyvel, bjergrørvane og tagrør sig til skade for overdrevsplanterne og fuglene. Efter at advokat Nils-Erik Norsker, som også sidder i DOF's hovedbestyrelse, var blevet bestyrelsesformand i 2004, blev det klart for både myndigheder og fondsbestyrelsen, at tilgroningen skulle stoppes.

Hjejler ved Store Vrøj Foto: Niels Poul Dreyer

Da Store Vrøj inklusive Krageø, Saltbækvig og Allehavebugten er en del af Sejrøbugtens Natura 2000-område, opnåede bestyrelsen økonomisk støtte til et større projekt finansieret af EU-Life og gennemført af Vestsjællands Amt i årene 2004-2007. Palle Graubæk fra Naturstyrelsen i Odsherred har været behjælpelig med at gennemføre EU-life projektet og har givet os uvurderlig rådgivning siden da.

Sekspletet køllesværmer i gruppe ved Store Vrøj. Foto: Niels Poul Dreyer

Projektet omfattede rydning af en større birkeskov, genetablering af vandcirkulation i lagunerne, rydning af hybenrose og gyvel samt hegning af arealerne, så græsning med får og senere køer kunne gennemføres. Det var en del af ordningen, at gallowaykreaturer kunne anskaffes og opformeres til en flok på 25-30 dyr. En græsningsaftale blev indgået med den private kvægavler, Bruno Madsen i januar 2004, og ejendommen modtager hvert år næsten 300.000 kr. i landbrugsstøtte og miljøtilskud hertil.

Alle hegn har strømforsyning fra en vindmølle og et solpanel. I 2008 blev vindmøllen stjålet, men det er heldigvis ikke sket siden. Fonden har også løbende udgifter til vedligeholdelse af infrastrukturen. Fx medførte orkanen Bodil en stor ekstraregning til at genetablere hegnene.

Ud over græsningen er det nødvendigt at slå en del af arealerne. Det er desuden vigtigt at slå gyvel og hybenrose hvert år, da disse planter genfinder sig hurtigt. Som følge af plejen er der konstateret god fremgang i områdets naturtilstand, og nogle få vadere som klyde, vibe, rødben og gravand er begyndt at yngle på de våde enge ud mod Alleshavebugten.

Lærkerne har også kvitteret for græsningen med stor fremgang. Den forbedrede vandudskiftning har betydet genkomst af ålegræs i lagunerne til glæde for de rastende pibeænder. Rent botanisk er der også fremgang, idet en del planter som fx en række orkideer er kommet igen. Men det hele kræver en vedvarende indsats, og vi er afhængige af tilskud og offentligt velvilje.

Ønsker du at besøge området, skal du holde øje med arrangementer annonceret af DOF Vestsjælland og andre lokale turarrangører som fx naturvejlederen i Kalundborg Kommune.

Store Vrøj Foto: Niels Poul Dreyer

 Dato:
20. 10. 2015

 Skrevet af:

Niels Poul Dreyer

 Fotos af:
Niels Poul Dreyer

 Emner:
LOKALITETER

 Tags:
FUGLERESERVAT